

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: Veres Pálné szobránál: *Lampérth Géza*. — A gödör partján: *R. Kipling* után: *Dr. Yolland Arthúr*. — Violaszál: *Ergane*. — A tavaszi meghűlésekről: *Dr. Háger Péter*. — Dalmáciában: *Andor József*. — Komédiák: *Hogyan születik a törvényhozó?*: *Juszuf*. — Irodalom és művészet: *Ór*. — A «Magyar Világ»-ról: *Szabó Jenő*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

Veres Pálné szobránál.

Írta: *Lampérth Géza*.

Ha múlt vasárnap a napsugaras magasságból tekintettek a virágos Erzsébet-térre a mi dicsőült Nagyasszonyaink, a Lorántfy Zsuzsánnak, Zrinyi Ilonának és Ő, kinek áldott szép nevét ez a tér viseli: gyönyörűséges és e mi földünkön szokatlan kép felett lebeghetett nemes szellemük.

Lombok, virágok, viruló léányok, szép magyar asszonyok, őszhajú matrónák bájos eleven keretében egy nemes magyar asszonynak fehér márvány képmásáról hullott le a lepel. Minden hivalkodás nélkül való komoly ünnepi csendben, mikor a nagyváros forgatagos lármájában éppen délre kondultak a templomi harangok...

— Imhol egy asszony! — ezt láthatták a fényes szellemek — mi gyengéd nemünkben imhol egy erős asszony, aki nem született trónusok bíborában, nem büszke főúri kastély aranyos termében. Fejét nem érintette diadém korona, családjának fája nem virul a «Gothai Almanach»-ban, nehéz pánczéruha nem nyomta fehér vállát, harczok véres mezőjén, sem a politika sikamlós porondján sohasem járt gyenge lába. S mégis fenn ül íme, egyszerű fenséggel a büszke márvány-piedesztálon, melyre idáig csak erővel, bölcsességgel ékes férfiakat s egy-egy tüneményesen kiváló királyi asszonyt ha felemelt a dicsőség géniusza!...

És bizonyára áldó örömmel ölelték magukhoz odafenn, dicsőségük egében *Veres Pálné* nemes szellemét. Mert *Veres Pálné* *Beniczky Hermin* volt az a tisztán látó, melegen érző, nemes magyar asszony, aki a régi nagyasszonyok tüzelkedésével, vasenergiájával, de megértve a megváltozott új idők szellemét: új fegyverzetel küzdött az örök szent és magasatos eszmények diadaláért. Aki, mint szobra talapzatának aranybetűi hirdetik: «küzdött, hogy a nő műveltségével és szívével a nemzeti jólét tényezője lehessen».

... Álltam ott egy talpig fehér virágba borult bokor — e gyönyörű ünnepség eleven szimboluma — mellett

és elnéztem a bájos kulturhistóriai jelenetet, mikor az ország szívében az első magyar asszony-szoborra ráragyogott a diadalmas tavaszi napsugár.

És mikor a templomok tornyában elnémultak az ércszavú harangok: én úgy éreztem, úgy hallottam a lelkemmel, hogy egy másik hang zendült meg amazok folytatásaképpen, hogy soha többé el ne nemuljon, amíg itt e földön érző magyar szív és gondolkodó magyar elme lakik. Nem olyan érczesen kemény, — lágyan zendülő meleg

hang ez. De szent helyről jön szintén: a tiszta, nemes női szívből — és száll a tiszta, a nemes szívekbe csendes, ám ellenállhatatlanul hódító és megtermékenyítő erővel. És ha még nem is a verőfényes délnek, de már a rózsásan pirkadó hajnalnak édes hirdetője...

Mintha annak a nemes márványasszonynak szelíd apostol-ajka zendült volna a köréje sereglettekhez ilyképpen:

— Szeretet, hűség, tisztaság, tudás... és megint csak szeretet és sok meleg, gyengéd, tiszta, hű szeretet!...

Erre tanítsátok, erre neveljétek a magyar lányokat ti, akik itt most az én emlékemnek áldoztok s akiknek kezébe a magyar nőnevelés édes, de súlyos felelősséggel teljes gondja letétezt. Mert csak így áldoztok az én emlékezetemnek méltóképpen.

A családi élet boldogsága, szentsége s ami nagyrészt e kettős fundamentumra épül, a haza jövődjéé, nagysága és dicsősége függ a magyar nők nevelésétől.

A megújíthatatlan időknek új nőre van szüksége. Az egész világon diadalmasan lendül végig az újhódás friss fuvalma és egy új, nagyszerű tenyészetnek magvait hordja szárnyain. Ez elől immár a nők sem zárkoznak el. Lépjen ki hát a magyar nő is elméje, tudása, szegénységének régi szűk köréből. Ámde ne lépjen ki ezért női mivoltából! Foglalja el méltó helyét a férfi oldalán, mint hű osztályostársa az élet nehéz küzdelmeiben. Ámde az ő fegyvere legyen mindenkor a szeretet, a gyöngédség, a hűség és tisztaság!

Legyen tanult, erkölcsös, családját és hazáját híven szerető minden magyar nő. Legyen és maradjon mindig

Veres Pálné szobra.

és minden körülmények között nő és magyar. Akkor boldog lesz a magyar család, nagy és dicső a magyar haza!

Ime, ez volt gyönyörű hitvallása ennek a márványba dicsőült Nagyasszonynak és egész nemes szép életét e hitvallásnak szentelte. Ezt hirdeti tovább emléke mindazoknak, akik hálás kegyelettel szívükben szobra elé záródokolnak.

Legyen ez a szobor a magyar nők és nőnevelők kegyetes zarándokhelye és Veres Pálné élete és tanítása pályájuk vezéricsillaga!

* * *

Veres Pálné Beniczky Hermin Nógrád vármegyében, Lázi községben született 1815-ben. Apját Beniczky Pált s anyját Sturmman Karolinát korán elvesztette. 1839-ben ment férjhez Veres Pálhoz, aki Nógrád vármegye alispánja s nemes szívre, fenkölt gondolkozásra méltó élettársa lett. Az ötvenes évekig visszavonultan családjának élt s egyetlen lányának Szilárdának (Rudnay Józsefné) nevelése foglalta le minden gondját és szeretetét. Ekkor támadt fel lelkében a nőnevelés gondolata, kialakultak vezéreszméi, amelyeknek megvalósításához, leánya férjhezmenése után, lelke egész buzgalomával hozzáfogott.

Előbb csak a társaságokban, később mind szélesebb körben terjesztette eszméit. 1865-ben jelent meg első felkészülése a nőnevelés érdekében. 1868-ban megalakult az Országos Nőképző Egyesület s annak Veres Pálné lett az elnöke. Ez időtől kezdve egész életét ügyszólván az egyesületnek és a magyar nőnevelés ügyének szentelte. Áldásos életét 1895-ben fejezte be s a vanyarzi családi sírboltban pihen nemes nagy szíve.

A szobor eszméje 1903-ban született meg az elhunyt egyik régi jó barátjának, a lelkes magyar úrasszonynak id. Lovassy Ferencnének a lelkében ak ífelhívást intézett a magyar hölgyekhez, mondván, hogy Veres Pálné emlékének áldozhatni nemcsak honleányi kötelesség, hanem nagy tisztesség is. A szoborbizottságnak ő lett az elnöke, jegyzője pedig Szontagh Tamás bányatanácsos, akinek lankadatlan buzgalma színtien hozzájárult ahhoz, hogy az emlékszóbor aránylag rövid idő alatt elkészült.

A szobor, melyet Lovassy Ferencné adott át szép beszéddel a fővárosnak, Kiss György szobrászművésznünk kitünő alkotása Carrarai fehér márványból készült s ülőhelyzetben tünteti fel a nagyasszonyt, elgondolkozó fővel, egymásra tett kézzel, díszes magyar ruhában. Érdekes azért is, mert Budapestnek első nyilvános téren álló női s egyszerűsége első márványszobra. Igazi nemes, művészi alkotás, mely méltán dicséret és méltón hirdeti Veres Pálné dicsőségét.

A gödör partján.

Írta: **Rudyard Kipling.**

Angolból: **Dr. Yolland Arthúr.**

Egyszer volt egy Férfi, egy Asszony és egy Tertium Quid.

Egyikük sem volt okos, de az Asszony — a férfi felesége — legkevésbé volt az. A Férfinak kellett volna az Asszonyra vigyázni, aki elkerülhetne volna a Tertium Quid-et, aki a maga részéről megnősülhetett volna, tiszta és nyílt szerelmeskedések után, amelyek ellen senkinek sem lehet kifogása. Ha egy fiatal embert látnak tajtékoz lovon tizenöt kilométernyi sebességgel rohanni a hegyen lefelé, hogy egy leányt találkozzék, akit illedelmesen meglep a látása, mindenki természetesen jóváhagyja a dolgot, kíván neki előléptetést, és érdeklődik jóléte iránt; és annak idején megajándékozzák a fiatal párt csukorgóval vagy nyergekkel, kiki a maga tehetősége és nagylelkűsége szerint.

A Tertium Quid is rohan a hegyen lefelé lóháton, de azért, hogy a Férfi Asszonyával találkozzék: ha feléle rohan is, hasonló okból tette. A Férfi a síkságon

dolgozott, hogy az asszony részére pénzt szerezzen, hogy ő azután ruhákat, négyszáz rupee-t érő karpereczeket és hasonló olcsó fényűzési tárgyakat vásárolhasson. Nagyon sokat dolgozott a Férfi, s mindennap levelet vagy levelezőlapot írt. Az Asszony is írt naponta, mondván, hogy alig várta, hogy férje Simla-ba jöjjön. Ilyenkor a Tertium Quid az Asszony vállán át nézte a levélírást és nevetett. Azután ketten lovagoltak a postahivatalhoz.

Előre kell bocsátanom, hogy Simla egy furcsa hely, szokásai is rendkívüliek: aki nem töltött ott legalább is tíz évadot, annak nincs joga a körülményekből merített bizonyítékok alapján — amelyek még a törvénytől is megbízhatatlanok — ítéletet mondani. Épen azért (más okokból is, amelyeket nem kell elmondanom) nem állíthatom határozottan, hogy a Férfi felesége és a Tertium Quid közti viszony jóvátehetetlenül helytelen volt. Ha csakugyan ez volt, — erről kiki a maga véleményét alkossa — akkor a Férfi felesége volt a hibás. Fruska-szerű viselkedése volt, — látszólag ártatlan: de végzetesen tudós volt és gonoszul oktatva; és néha-néha, amikor az árarc leesett, a férfiak ezt látták, borzadtak és — majdnem vissziartadtak. A férfiak néha válogatások, s a legkevésbé válogatós férfi mindig a legkövetelődzőbb.

Simla furcsán bánik a barátságokkal. Nehány barátságot, amely több évadon át megszilárdult, a házasság szentségével ruháznak fel, és mint ilyent tisztelik is: más barátságokat azonban, amelyek épen olyan régiék és, látszólag, épen olyan tiszteletreméltók, hivatalosan nem ismernek el; míg véletlenül született, alig egy-két hónapos ismeretségek a régiebbet jogosan illető helyet foglalják el. Az ilyen dolgokat előírt törvények nem szabályozhatják.

Némely embernek vannak tulajdonságai, amelyek végtelen elnézést biztosítanak számára — más embernek meg nincsenek. A Férfi felesége az utóbbiakhoz tartozott. Ha a kertje falán átnézett, például, a nők azt hányták szemére, hogy férjeiket elcseni. Szomorúan panaszkodott, hogy neki nem engedik meg, hogy barátjait válaszsza. Amikor ajkához emelte nagy fehér karman tyúját és szempillái alól nézve így panaszkodott, akaratlanul érezték, hogy őt botrányos módon félreismerik és hogy az összes többi asszonyok ösztöne tévedett, — ami természetesen képtelenség! Nem engedték meg, hogy Tertium Quid-jét békében bírja: ő pedig oly különös természetű volt, hogy ha megengedték volna is, nem élvezte volna a békét. Még a legközönségesebb dolgait csak valamelyik intrika látszatával szerette palástolni.

Két hónapig lovagoltak együtt mindenfelé: egy este alkonyatkor, az Asszony így szólt a Tertium Quid-hez: «Férfi, azt mondja a világ, hogy nagyon sokat vagyunk együtt — és a világ oly utálatos.»

A Tertium Quid pödörte bajuszát és az felelte, hogy az utálatos világ nem érdemli meg a kellemes emberek figyelmét.

— De nemcsak beszélnek, írtak is férjemnek, biztos vagyok benne, — mondta a Férfi felesége, amint nyerge zsebéből húzott ki egy levelet, amelyet a Tertium Quidnek adott át.

Őszinte levél volt, amelyet őszinte embert írt, aki akkor a síkságon sült havonta 200 rupee-ből (feleségének adott 850-et), selyem köpönyegben és gyapot nadrágban. Azt írta, hogy talán nem is gondolt arra, az Asszony, hogy nem okos dolog megengedni, hogy nevét a Tertium Quid-ével együtt annyit emlegessék; hogy ő annyira gyerek, hogy az ilyen dolgok veszedelmét értsen; hogy ő, a férje, a viláért sem avatkozna belé — féltékenységből — feleségének apró mulatságaiba és érdekeibe; de hogy mégis jobb volna, ha a Tertium Quid-del szakítana csendben, a férje kedvéért. A levél hemzsegett a kedveskedé-

sektől, amelyeken a Tertium Quid nagyon mulatott. Mindketten szívből nevettek olyannyira, hogy még ötven lépésről is láthatóan rázkódtak vállaik, amíg lovaik tovább ballagtak.

Beszélgetésüket nem érdemes részleteznem. Eredménye az volt, hogy másnap senki sem látta az Asszonyt és a Tertium Quid-et együtt. Elmentek ketten a temetőbe, amelyet rendes körülmények között *Simla* lakosai csak hivatalosan látogatnak meg...

Néha gondolják is a sírokat, de Indiában oly gyakran költözködnek vagy áthelyeztetnek az emberek, hogy a második év végén a halottaknak nincsenek barátjaik, csak ismerőseik vannak, akiket annyira kötnek le a hegyi multságok, hogy nem érnek rá régi társaikkal foglalkozni. A temető mint találkozó hely határozottan asszonyi eszme. A férfi egyszerűen azt mondta volna: «menjünk csak a korzóra; hadd beszéljenek az emberek!» Az asszony azonban egészen más természetű, különösen olyan mint a Férfi felesége. A Tertium Quid-dal élvezték egymás társaságát férfiak és nők sírjai között, akiket hajdan ismertek, akikkel táncoltak is.

Nagy lótakarót vittek magukkal és leültek a fűre lenn balra, ahol egy kis mélyedés van, — ott, ahol a már lefoglalt síroknak vége szakadt, a kész sírok pedig még nem készültek el. Minden tisztességes indiai temetőnek van állandóan egy pár nyitott, kész sírja — a «netalán» és esetleges «elkopások» részére. A hegyi vidékeken ezek rendesen csecsemő-nagyságúak, mert a gyermekek, akik betegen jönnek fel a síkságról, gyakran áldozatul esnek az esőzéseknek vagy tüdőgyuladást kapnak azáltal, hogy dajkáik átvezetik nedves fenyőerdőkön naplemente után. A síkságon természetesen a férfinagyságú sír kelendőbb: bár ezek az intézkedések teljesen az éghajlattól és a lakosságtól függenek.

Egy napon a temetőbe érkezve, a Férfi felesége és a Tertium Quid észrevették, hogy néhány szolga (*coolie*) gödröt ás. Teljes nagyságú sírhelyet jelöltek ki, azért kérdezte a Tertium Quid, vajlon valamelyik *Sahib* (fehérbőrű úr) beteg-e? A szolgák azt válaszolták, hogy nem tudják; meghagyták nekik azonban, hogy egy *Sahib*-nak való sírt ássanak. «Csak dolgozzatok tovább», szölt a Tertium Quid, «hadd nézzük, hogy hogy csináljátok.» A szolgák dolgoztak, a Tertium Quid pedig a Férfi feleségével együtt nézte és beszélgettek két óra hosszat, amíg a gödröt kivájták. Azután az egyik *coolie*, aki a feldobott földet kosarakba szedte, átugrott a síron.

— Furcsa — szölt a Tertium Quid — hol a köpönyegem?

— Mi a furcsa? — kérdezte a Férfi felesége.

— Hideglelést érzek a hátamban.

— Akkor minek nézed azt a dolgot? — szölt a Férfi felesége — menjünk el.

A Tertium Quid egy ideig állott a sír szélén s bámészkodott szóltanul. Akkor, amint kavicsot ejtett le, így szölt:

Utálatos dolog — és hideg, undorítóan hideg. Azt hiszem, hogy többé nem jövök a temetőbe. Nem tartom vidámnak a sírásást...

Amint beszélgettek, megállapították, hogy a temető lehangol. Abban is állapodtak meg, hogy másnap kilovagolnak a temetőtől Mashobrán át egészen Fagoo-ig és vissza: tudniillik, hogy az egész világ akkor gyülekezik az alkirály kertjében, úgy hogy Mashobrán sem volna senki.

Amint a temető-úton felfelé mentek, a Tertium Quid lova rohanni akart, mivel az állást már megelégette; azáltal sikerült egy izmot kifizamítani a hátán.

— Holnap a lovamat kell vinnem — mondta a Tertium Quid, — az pedig nem tűr mást, mint zabolát.

Megállapodtak abban, hogy a temetőben találkoznak, miután a Mashobraiak mind elmentek Simlába. Aznap éjjel nagyon esett az eső, és másnap, amikor a Tertium Quid a találkozó helyre ért, látta, hogy az új sírban egy lábnyi víz áll.

— Istenem! — mondta — ez kellemetlennek látszik! Rágondolni is iszonyú, hogy engem bedeszakáznak és leejtsenek abba a tóba!...

Elindultak Fagoo felé; a ló játszott a zablával és úgy választotta ki útját, mintha selyem patkója volna; a nap pedig istenien süttött. A Mashobra-Fagoo utat hivatalosan a Himalaya-Tibeti országútnak nevezik: de nevének ellenére nem sokkal szélesebb hat lábnál még a legszélesebb helyeken is, a völgy fölött pedig egy-két ezer lábnyi magasságban áll.

— Most Tibetbe megyünk — szölt vigan a Férfi felesége, amint a lovak Fagoo-hoz közeledtek. Ő a sziklaldalon lovagolt.

— Igen Tibetbe, — felelte a Tertium Quid, — messzire olyan emberektől, akik utálatos dolgokat mondanak, úgyszintén férjektől, akik balga leveleket írnak. Veled — a világ végére!

Az egyik fordulónál egy fát hordó szolgálval találkoztak: a ló kitért előle, amint az egy okos lóhoz illik is.

— A világ végére... ismételte a Férfi felesége és kimondhatatlan dolgokat eláruló pillantást vetett a vállán át a Tertium Quidra.

Ez mosolygott, de amíg az asszony nézett, a mosoly mintha merevre fagyott volna a Tertium Quid arcán; ideges vigyorgássá változott — olyan vigyorgássá, amelyet akkor látunk férfiak arcán, amikor bizonytalanul ülnek a nyeregben! A ló süllyedni látszott a faránál, orra kidagadt, amíg megkísérelte érteni, hogy mi történik. Az előző éjjeli eső a Himalaya-Tibeti országút külső oldalát áztatta át: s a talaj süppedt a ló alatt.

— Mit csinálsz? — szölt a férfi felesége.

A Tertium Quid nem válaszolt. Idegesen vigyorgott és megsarkantyúzta a lovat, amely elülső lábaival kopogtatta az utat: a küzdelem már megkezdődött. A Férfi felesége elkiáltotta magát:

— Feri, ugorj le!

De a Tertium Quid odapadt a nyereghez — arca kékesfehér volt, belenézett a Férfi asszonyának a szemébe. A Férfi felesége pedig a ló feje után kapott: a zabla helyett az orrát fogta. Az állat felrántotta fejét és a Tertium Quid-dal együtt visítva lezuhant — a férfi arca még mindig vigyorgott idegesen.

A Férfi felesége hallotta a kavics és ingó föld csilingelését, amint az az útról leesett, hallotta a Tertium Quid és a ló bukásának a zúgását... azután minden csendes lett: a nő hívta Ferit, hogy fogja meg a lovat és jöjjön fel. De Feri nem felelt. Ő a ló alatt feküdt, kilencszáz lábnyira lenn, — egy szép kukoriczaöld rovására.

Amint a mulatók az esti ködben visszajöttek az alkirály házatól, találkoztak egy sajátságos lelkű asszonygyal, aki egy rakoncátlan lovon ült és vadul kerülte a sarkokat, tárt szemekkel és szájjal, Medusa-fejjel! Egy férfi élete koczkázatásával megállította: kiemelték a nyeregből s a töltésre fektették a kimerült teremtet, hogy a dologról felvilágosítást adjon; ami sikerült is húsz perc múlva. Akkor egy hordószékben vitték haza: szája még mindig nyitva volt, kezei pedig lovagló keztyűjével játszottak.

Ágyban maradt három napig — addig esett is az eső: azért nem is lehetett jelen a Tertium Quid temetésén, akit tizennyolc hüvelyk vízbe eresztettek le — bár előbb tizenkettőt is kifogásolt.

Violaszál

Özv. Almássy Györgyné grófnőnek.

*Szöke grófnő violája,
Óh, de kedves a hajtása.
Ahány gyenge levélszála:
Annyi áldás hulljon rája...*

*Gyűjti egybe magyar nőket,
Lelkesíti, inti őket,
Hogy viruljon e hazába'
Összetartás szép virága!*

*El ne hagyjuk ezt az eszmét,
A magyar nők mind kövessék,
Kész siker, mit a nő akar:
— Pártoljuk csak, a mi — magyar!*

*Hogyne hallgatnánk mi rája?
Szent hevülés jár nyomába!
— Ilyen lelkes apostolnak
Szavára a pusztában is
Rózsák, violák virulnak...*

Ergane.

A tavaszi meghülésekről.

Irta: Dr. Háger Péter.

Az enyhe és verőfényes napok alatt szinte furcsán érinti az embert az a tapasztalás, hogy éppen a legszebb és legmelegebb napok alatt, gyakran találkozunk kisebb-nagyobb fokú meghülésekkel, melyek rendszerint ugyan csak egyszerű náthát idéznek elő, de nem ritkán súlyosabb természetű meghüléseket bántalmakat, mint pl. tüdőgyuladást is okoznak.

Ha eme látszólagos ellentét okait kutatjuk, úgy találjuk, hogy igen érdekes és azt hiszem, nem elég figyelemre méltotott körülmények forognak fenn ezen meghülések létrejötténél.

Mielőtt a közvetlen okok leggyakoribb módjait és ama talán nem eléggé ismert természeti tényezőket felsorolnám, melyek tavaszkor az oly gyakori meghüléseket előidéznek, előbb néhány szóval meg akarom magyarázni testünk meghülésének létrejöttét, amely meghülés azután a szervezetet gyöngítve, alkalmas körülményt teremt ahhoz, hogy a szájbán, orrban és mélyebben a gégében és légcsőben is a küllevegő útján bejutott baktériumok megtelepedjenek, felszaporodjanak és így erőt gyűjtsenek, a szervezetnek a természet által adott ellenálló erejét legyőzve a szervezetben betegséget idézhessenek elő.

A meghülés magyarázatához fontos ama jelenség ismerete, hogy a bőr véredényei a melegben kitágulnak, a hidegben pedig összehúzódnak. Minél edzettebb az ember, vagyis minél többet gyakorolta a bőr véredényeinek a külső hőmérsékhez való alkalmazkodását, annál

gyorsabban jön létre meleg vagy hideg behatásra ezen szabályozó működés.

Már most, ha a meleg hőmérsékből hirtelen alacsonyabb hőmérsékbe kerülünk, minél kevésbé edzett a testünk, a bőr véredényei annál lassabban húzódnak össze és így a tágabb véredényekben a vér annál könnyebben hül le.

Csak röviden akartam ezt a körülményt érinteni, most nem ezt tűztem ki czéloomul, hanem azt akarom megvilágítani, hogyan hül meg az ember könnyen a tavaszi meleg napok alatt, tehát hogy jönnek létre a tavaszkor oly gyakori meghülések? Hogyan támadnak éppen tavaszkor azon nagyobb hőmérsékkülönbségek, melyek meghülésekre alkalmat adhatnak?

Április hónapnak, mint ezidén is láttuk, igen gyakran vannak szép, derült, verőfényes napjai. A nap sugárzó melege már majdnem oly nagyfokú, mint nyáron. A levegő maga azonban még hűvös és így ha például az utca napsütéses oldalán járunk erős sugárzó meleg éri testünket, ha most befordulunk egy mellékutczába, vagy az utca másik oldalára, ahol árnyék van, ahol a nap sugarai megszűnnek melegíteni és testünket a még hűvös tavaszi levegő veszi körül: érthető, hogy magunkat nagy hőkülönbségnek tettük ki.

Ha bőrünk véredényszabályozó rendszere edzés által nincs eléggé begyakorolva arra, hogy ilyen hirtelen beállott hőkülönbségekre is prompt összehúzódnás jöjjön létre, a vér lehül és a fent elmondottak szerint a szervezet alkalmassá válik arra, hogy ezen meghülés következményei, mint nátha stb. következzenek be.

A meghülésnek egy másik módja a léghezam által jöhet létre. A szobában vagy egyéb zárt helyiségekben levő léghezamtól nem nehéz óvakodni. De az utcán is jöhet és jön létre léghezam, amely sokszor a gyanútlanul járó embert csak akkor figyelmezteti jelenlétével mikor már késő. Ilyen utcán a házak közt keletkező léghezam szintén, különösen tavaszkor igen gyakori jelenség és azt jól meg kell különböztetni a szélről, amelynek káros behatásától alkalmas ruházzal óvakodni lehet. Ilyen verőfényes tavaszi napokon a levegő sokszor egészen nyugodt, az ember örömmel hagyja otthon a felöltőt, a hölgyek felveszik a szép világos, könnyű blusokot és a napsütéses utcákon, de még sokszor az árnyékban is jól érzik magukat és hideget egyáltalán nem éreznek. Sétájuk közben azonban egy széles térre érnek, ahol a napsugarak erősen melegítik a levegőt, a tér mellett egy házsörtől elválasztva egy oly szűk utca halad el, amelybe talán soha, vagy legalább tavasszal nem igen jut nap, nyilvánvaló, hogy a tér és ezen szűk utca közt nagy hőmérsékleti különbség van. Ha most elképzelünk a napos tér és az említett árnyékos utca közt egy összekötő utcát, úgy ez az utca a hőmérséknek kiegyenlítésére fog szolgálni és ezen kiegyenlítésnek a módja a légvonat: a hidegebb levegő a melegebb hely felé tödul a melegebb pedig a hidegebb hely felé. Már most, ha ami sétáló uraink és hölgyeink a napsütéses térről kimelegedve ebbe az összekötő utcába térnek be, nemcsak hőkülönbözethetnek, hanem légvonatnak is teszik ki magukat, mely ismét meghüléseket bájít idézhet elő. A meghülésnek ezen módjánál már kevésbé érzékeny emberek is a leg-szebb tavaszi napon teljes szélcsendben náthát vagy még súlyosabb bájít is kaphatnak.

Nézetem szerint a tavaszi gyakori meghülések főleg ezen módokon jönnek létre. Nem szenved természetesen kétséget, hogy a meghülések több különböző módja is van, melyeknek rendszerint könnyelműség az okozója. Tavaszkor azonban a meghüléseknek nagyobb száma az említett körülményeknek tudandó be, amelyekre persze a könnyelműség bélyegét rásütni alig lehet és így az is ki van téve emez eshetőségeknek, aki különben ősszel és télen soha sem szokott óvatosságánál fogva meghülni.

Az itt elsorolt külső körülmények mellett azonban a meghülések gyakoriságának egy magában az emberben rejlő oka is van t. i. az edzésben, melyről már röviden említett tettem. Mig az emberek nagy része nyáron rendszerint a hideg vizet különböző módokon, mint hideg fürdők, zuhanyok stb. alakjában használja és ezáltal hűl a hőkülönbségekhez hozzászoktatja. — A bőr edényeit a hőkülönbségekhez való alkalmazkodásra mintegy betanítja, tehát úgyszólván gyakorlatoztatja ezen véredényeket, illeőleg azok idegeit, hogy a hideg behatásra gyorsan és kellően összehúzódnak és ezáltal a vér lehülését

megakadályozzuk: addig télen a meleg szoba és az utcán való meleg öltözködés által az edények majdnem állandóan kitágult vagy legalább is nem szűkült állapotban vannak és alig vannak kitéve hirtelen beálló hőkülönbösgenek. Ennek következményeképp elvesztik gyors reakcióképességüket, tunyák lesznek és tavaszkor azután, mikor a leirt módon igen könnyen ki vannak téve hirtelen hőváltozásoknak, már nem képesek ezekre felelve elég gyorsan összehúzódní. Így a vér lehülhet és alkalmat nyíthat meghüléses bántalom keletkezésére.

A véredényeknek ilyen reakcióképességét össze lehetne hasonlítani valami kézműves kézi ügyességével, aki, ha hosszabb ideig nem folytatja mesterségét és azután újból megkezdi, eleinte bizony nem fog oly ügyesen és gyorsan dolgozhatni, mint amikor már hosszabb ideig gyakorlatban volt.

Láthatjuk tehát, hogy a meghüléseknek, főleg tavaszkor azon módjai jutnak érvényre amelyek ellen megfelelő ruházódással és kellő óvakodással sem lehet védekezni és így a védekezésnek csak az egyetlen módja: az edzés marad hátra, amely testünket a hideg behatásához hozzászoktatva hathatós védelmet fog nyújtani a bár legtöbbszörre csekély fokú, de nem ritkán súlyosabb természetű betegségek ellen.

Testünk edzésének módjairól esetleg más alkalommal fogok egyetmást elmondani.

Dalmáciában.*

Írta: *Andor József.*

Elmentünk meghódítani Dalmáciát! Száz vidám, lelkes ifjúval, látni vágyó szemekkel, érezni tudó szívekkel, s bámulni akaró lelkekkel! Mily pompás fegyverzet ez? látó szem; érző szív; tanuló lélek! Ott, hol évszázadok előtt magyar sisakok fürödtek a forró napsugárban, hol magyar kardok csillogtak a várfokokon, hol magyar paripák nyerítve és verejtékezve mászták meg a kopár hegyek meredkeit, hol Kálmán király vitézei diadalmasan vonták fel a magyar zászlót a várfalakra: — ott, mi száz magyar ifjúval, víg énekszóval szállottunk partra — mi késő unokák evvíváztunk és zsvióztunk, s ama régi dalmaták unokái zenezővel üdvözöltek; magyar és dalmát a régi testvéri szeretetben ölekezett. — Az időknék csodás változása ez! Amikor harcoltunk Dalmáciáért — a miénk volt; amikor barátokunk vele: nem a miénk!

Néha még úgy is rémlett nekem, hogy most is a miénk ez a tündérszép, változatos, zord és bájos, regényes és kopár föld. Az osztrák hivatalnokok egyenruhája, a nyakra-főre terpeszkedő kétféjű sasok daczára is. (E kedves madárkák ugyanis okkal, vagy ok nélkül mindenütt láthatók, czölöpökön, falakon, korlátokon, oromzaton, kiszögellésen, beszőgellésen stb. stb.) Mienk, bár legkevesebb a magyar jelleg, a magyar emlék rajta. A magyar címert lenyelte a velencei oroszlán, a velencei oroszlánt lenyelte a kétféjű sas, — minden jel arra mutat, hogy gomra nem soká bírja e kettős falatot. — A dalmát nép, melynek túlnyomó része horvát, az aranybilincsből, melybe egy százada beszorították, már nem látja az aranyat, csak a bilincset éri. Szabad tengerre néz itt minden város, de még sincs levegője, pompás kikötők hajó nélkül, — páráját ritkító közlekedési vonal kereskedelem nélkül! «Trieszt!» dörmögi gyűlölködve a dalmát és ökölbe szorítja kezét. Trieszt az édes gyermek, Dalmácia a mostoha! És Dalmácia nem akar mostoha gyerek lenni! A mostoha apa helyett édes szülőt keres!

Nos, mi százan és többen láttuk és éreztük, hogy hol keresik! Kitérztük lelkes beszédükből, abból a melegségből, amelylyel körülvettek s abból a közvetlenségéből, melyet soha sem ölthet magára a színeskedés. Voltunk

* Reflexiók a Ferencz József-nevelőintézet tanulmányi kirándulása alkalmából.

valaha, voltunk bizony édes szülői a tengerparti országnak, gazdagsága s hatalma az Anjouk korában virágzott. Nagy Lajos emléke elevenen él a gondolatban és kivitelre vár a rejtett vágyakozás. — Előre magyarság! Ismerd meg e földet és népet! Vizsgáld, fürkészd, értékd! E hajdani drága gyöngy fénye nem homályosodott-e el a századok ködén keresztül? Nem rontaná-e szent koronánk dicsőséges összhangját? Az ősidők ragyogó, ifjú édes gyermeke nem vált-e ránczos, törődött, zsémbes és hasznavehetetlen aggá? A mi vezetőnk így tette fel nekünk a kérdést és mi így adjuk tovább. — Nincs sürgősebb teendődnek ennél. Dalmáciába magyar! Iskolák, egyesületek, egyesek, ismerjétek meg a földet, melyhez ősi jogunk van!

És érdemes is megismerni! Három nagy korszak találkozája itt minden város. Római, velencei és osztrák! Minden korszaknak a bélyege rajt van és pedig nyomasztó, óriási méretekben. Mintha mindhárom hatalmasság e városokban akarta volna monumentalitás tekintetében egymást túlszárnyalni! Én, a római, körülveszem hatalmas falakkal e várost, hogy lássa az ellenség és megrettenjen tőle! — Én, a velencei, házakat építek e falakból és templomokat, csodaszépeket és a templom ajtajába odaültetem oroszlánomat, hogy ne merjen ott más imádkozni, hacsak nem velencei! És e pogány falak és keresztény templomok, egymásba olvadva, valami komor és bizarr harmóniában a pusztuló fénség, a haldokló halhatatlanság benyomását teszik s az a fekete-sárga korlát, mely ott éktelenkedik köztük, múltó életű hullőnek látszik a kolosszális méretek közt. Él a halakból, tapos rajta, kiszívja belőle a kiszívhatót és azt hiszi, hogy minden az övé!

De semmi igazságtalanság és semmi politika! Az osztrák uralomnak is maradnak monumentális emlékei. A katarói erődök! Egész hegygerinczen végighúzódo, láthatatlan védőszervei e kopár határnak. Milliókba és milliókba kerültek és kerülnek — a római falak s a velencei várak mily naiv gyermekjátékok hozzájuk képest! És az erődökben közös bakák, a közös bakák közt 6 szál magyar fiu! Ha egyébert nem, a kedvükért is érdemes volt leutazni! Látni örvendő arcukat, boldog szemüket. Ott, távol a székegyföldtől, horvátok és taljánok közt, — egyszerre magyar szót hallanak, száz egészséges torokból száll a magyar dal az ég felé, rég nem hallott, soha el nem feledett magyar nótá! Ott álltak a parton, a hajó előtt és mi énekeltünk e hat szegény magyar bakagyereknek az elhagyott otthonról, az édes anyáról, a szőke kis lányról, míg csak törülgetni nem kezdték a szemüket és míg csak mi is törülgetni nem kezdtük a szemünket...

Hogyan születik a törvényhozó?

I.

Hangos Atilla kezébe veszi Magyarország választási térképét, egy álmodozó tekintetet vet a mappára, aztán behunyja a szemét és gombostűvel babonásan beleszúr találmomra a térkép szélébe. Izgatottan nyitja ki a szemét és nézi, hogy hová szúrta a gombostűvel. Silabizálva olvassa:

— Gyertyánfalva.

Hangos Atilla elgondolkozik. Sohse hallotta ezt a nevet. Azt se tudta, hogy ilyen nevű hely van-e egyáltalán a világon? Úgy látszik, van. Valahol Erdélyben. Mindegy. Hangos Atilla határozott.

II.

Hangos Atilla levele Érczhegyi Dávidhoz.

Kedves Érczhegyi úr!

Még egyszer és utoljára kérem, kölcsönözzön nekem száz koronát. Sürgős szükségem van rá. A száz koronáról szóló váltót itt küldöm. Életem fordulópontja előtt állok. Híve stb.

III.

Hangos Atilla zsebében egy 12 koronás másodosztályú jeggyel és 88 korona papír és rézpénzzel Gyertyánfalva felé robot.

IV.

Távirat.

Országos Függetlenségi Partkoer,

Budapest, Erzsebet koerut.

A gyertyánfalvi függetlenségi es 48-as part mai napon egyhangu lelkesedéssel Hangos Atilla urat képviselőjének jelölte. Kernenk hivatalos támogatást.

V.

Hangos Atilla képviselőjelölt levele az Őshazazászlógyárhoz Budapest.

T. Czím!

Kérek Gyertyánfalvára háromszázdarab zászlót és ötszáz jelvényt (piros toll) e felirással:

— Éljen Hangos Atilla 48-as képviselőjelöltünk.

Tisztelettel stb.

VI.

Újabb levél Érczhegyi Dávidhoz.

Kedves jó Érczhegyi úr!

Azt hiszem, olvasta már a lapokban, hogy a gyertyánfalvi kerület képviselőjének jelölt. Most már nincs mért titkolóznom, választási czélokra kell a pénz. Remélem, hogy semmi sem áll útjában annak, hogy egy újabb száz koronás váltót, amelyet mellékelek, leszámítoljon részemre. Ebben a reményben vagyok híve.

Gyertyánfalván stb.

VII.

Egy május elseji budapesti napilapból:

A gyertyánfalvi kerületben tegnap folyt le a választás, amely óriási meglepetést hozott. A kerület volt népszerű képviselőjét három szavazat többséggel kibuktatta egy teljesen ismeretlen fiatal 48-as jelölt: *Hangos Atilla*. Azt mondják, hogy Hangos azzal korteskedett ellenjelöltje ellen, hogy abban az esetben ha a választók ellenjelöltjét, aki már négy cikluson át képviselte a kerületet, még egyszer megválasztanák, nyugdíjat kell érte majd fizetniök.

VIII.

Párbeszéd Budapesten egy hónapos szobában Hangos Atilla és lakásadója, Robicsekné közt:

Robicsekné: Gratulálok Hangos úr! Most már remélem meg tetszik fizetni a lakásbért, amelylyel adós már két és fél esztendeje.

Hangos: Oh, köszönöm drága Robicsekné! Nehéz küzdelem volt, de a nép bizalma felém fordult.

Robicsekné: És a lakásbér?

Hangos: Az a szeretet, a melylyel a derék, jó választók részéről találkoztam, igazán megható volt...

Robicsekné: Két és fél évi lakásbér havonta tíz forintjával kitesz...

Hangos: Ezentúl annyi jegyet kaphat tőlem, drága Robicsekné, az országházba, amennyit csak akar...

A képviselőház tek. pénztári hivatalának

Országház.

Harmincz ügyfelem javára Hangos Atilla orsz. képviselő úr képviselői illetményeit kérem visszatartani. A vonatkozó birói letiltást tartalmazó végzést csatoltan bemutatom.

Tisztelettel X ügyvéd.

Juszuf.

Nemzeti Színház.

A végére hajló színházi esztendőnek egyik legszebb estéje volt a Nemzeti Színház legutóbbi premíer-előadása. Pedig nem is úgynevezett «nagy darabot», csak két apróságot adtak. Az egyik egyfelvonásos, czíme «A boldogság fátyola», szerzője Georges *Clemenceau*, aki ezidő szerint francia belügyminiszter. A francia darab Chinában játszik. Egy tudós mandarin: *Csang-I*, aki ezenkívül mély érzésű költő is, vakon éli világát; boldog, szép álmvilágot. Nem lát semmit, csak hall, csak érez s e két érzékének mindenki hízeleg. Valami tudós «barbár» (európai) orvos azonban cseppeket ad neki, melyektől egyszerre visszanyeri szemvilágát s ekkor látja, hogy minden hazugság, amit eddig valóságnak gondolt. Felesége, barátai csalják, fia kicsufolja, a koldus, akivel jót tett, megrabolja... Egy szörnyű elhatározással ismét megvakítja magát, mert — a vaktság a boldogság fátyola... Így él tovább ismét vakon és boldogan az ő régi szép álmvilágában... E földön hajh, csak az álmok szépek! Kissé vontatottan és hosszadalmasan jut végéhez ez a keserű történet; de ezt kárpótolja a fényes stylszerű kiállítás s a darab igazságának megrázó hatása még sokáig ott rezeg a néző lelkében, mikor a kárpit leesik. *Csang-I* szerepét *Mihályfi* játszotta gondos részletezéssel, megkapó erővel. A többi kisebb szerepet *Lánczy Ilka*, *Cyenes*, *Horváth*, *Hajdu* adták igen jól. Nagyon kedves volt *Váradi* Ilike, a kis pajkos *Csang-fiók* szerepében.

A második darab két felvonásos, czíme «A pletyka» s Dálnoki *Nagy* Lajos írta, aki a polgári életben Aradvármegye alispánja. Tehát nem hivatásos író, de tehetséges és ez a fő! A francia író Chinába, a mi magyar írónk meg az ő hazájába, Franciaországba ment témáért. Miért ez az idegen jimport? — kérdezzük főképpen a mi írónktól. Hisz a pletyka gyönyörűen virágzik a Kárpátok bércein éppúgy, mint az Alföld síkján. Szép a rokokó, a paróka, kedves Bretagne vidéke, de mennyivel kedvesebb, minket jobban megkapó és megharapó (talán épp ettől félt a mi finom lelkű poétánk?) volna egy kis magyar ízű pletyka, ha mindjárt kissé paprikásabb lett volna is! A darab meséje igen egyszerű. Mindössze annyi, hogy Bretagne igen vidékén nagyon elharapózt a pletyka, ami sok kellemetlenséget okoz a vidék földesurának és az egyik falusi bírónak, lévén ökegyelmők fiatal és kikapós emberek. Közös elhatározással szigorúan tiltják hát a pletykázást. Ám az asszony népnek nem tetszik a dolog, ők sehogyan sem nélkülözhetik ezt a kedves csemegét, már mint a pletykát. Addig fondorkodnak tehát, márkíné és bíróné karöltve, míg a szigorú férfiak a saját érdekükben kénytelenek visszavonni a pletykatilalmat. Mivelhogy — s ez a darab morálja — rossz a pletyka, ha van, de még rosszabb, ha nincs, mert akkor a pletykával együtt sok *igazság* is örökre rejtve marad, aminek különösen az urak vehetnék hasznát kedves nőkkel szemben... Ezt a kis rokokó-világba helyezett mesét sok kedves, finom ötlettel, szépen csengő rímekkel, érzelmes hangulattal díszítette fel Dálnoki *Nagy* Lajos. A darab eredeti zamata, bájos romantikája gyönyörűen érvényesült a kitünő előadásban, melynek homlokterében *Ligeti* Juliska (bíróné) állott az ő elragadó üdéségével s különösen a pletyka elmés defincziójának pompás elmondásával aratott zajos tapsokat. *Török* Irma elmosódó szerepében, melylyel a szerző igen mostohán bánt, szívének meleg hangjaival s leányos bájával öntött színt és életet. *Lenkei*

Hedvig jellemzetes rokokó-alakja *Császár, Odry, Dezső, Molnár L., Horváth* kitűnő játéka a színházi évad egyik legszebb előadását produkálta Dáinoki Nagy Lajos darabjában s a szerzőt zajos, meleg tapsokkal jutalmazta a közönség. Ez a szép este ismét csak azt bizonyítja, hogy a Nemzeti Színházban mindig sikerre lehet vinni a magyar író költő munkáját, csak meg kell azt becsülni, úgy amint most megbecsülték, *elsősorban a színpadon*, akkor a nézőtérén úgy a színháznak, mint az írónak nyert ügye van!

Somló Sándor nemes ambíciójától reméljük, hogy ez mindig így lesz és akkor a nemzeti színház ezidei szép sikerű esztendeje után a jövő év még szebb eredményeket hoz színháznak és közönségnek egyaránt. — *th.*

Érzések, versek. Ezt a kettős címet adta *Gaal* Zsigmond most megjelent kis kötetének. Csak az első cím a találó, mert *Gaalnak* inkább csak érzései vannak, mint versei. Egy kis paradoxonnal azt mondhatnók, hogy ezek az érzések — versek, addig, míg megírva nincsenek. Mert *Gaal* Zsigmond melegen költőien érez, de verselni bizony nem igen tud. Jellemzők erre nézve a következő strófiái:

Hiába verik le fészket a fecskének,
Visszahozza újra őt a kikelet,
És fészket tán' odarakja éppen,
Hol romját leli a régi fészkeinek.

Így van sok emberszív. Épp ilyen a sorsa.
Ott keresi üdvét, hol az romba dült,
Bárha megcsalódott, meg nem okosodva
Nem látja az örvényt, míg el nem merül.

Költői szép gondolat, de *dült és merül* bizony nem mehet rím-számba. Legsikerültebbek *Gaalnak* azok a balladaszerű versei, melyekben a székely népballadák könnyű ritmusa és üde levegője érzik. Ezen a téren s különösen, ha a verselésre kissé nagyobb gondot fordítana, sikerrel biztathatnók. A kis füzet Brassóban jelent meg, szerző kiadásában, ára 1 korona.

Gyöngyös-émlék Ungmegyében. Az ungvári «Gyöngyös-kör» szép irodalmi ünnepélyt rendez Gyöngyös Istvánnak a XVII. század ékes szavú, népszerű epikus költőjének, a «Murányi Vénus» halhatatlan írójának emlékére. Gyöngyös születési helye, mint Homeroszé, sokáig bizonytalan volt, míg a költő egy kései ivadéka Gyöngyös László buzgó kutatásai alapján, Ungvármegyére derítette ezt a dicsőséget. Szerinte ugyanis Gyöngyös István, akinek apja perjesi ügyvéd és ungyeie birtokos volt, *Radváncon* született, s szülőházát és a hozzátartozó birtokot is ő örökölte. Ez a birtok később a Bémer-családé lett s Bémer László nagyváradi püspök a Gyöngyös szülőháza helyére kastélyszerű épületet emelt, mely most állami erdészeti hivatal. Erre az épületre *Radváncz* község írdemes lelkészének, *Nevezky* Konstantinnak buzgólkodása folytán a község most emléktáblát állít, a leleplezési ünnepélyt az ungvári «Gyöngyös-kör» rendezti, meghívja rá a fővárosi irodalmi köröket is.

Puccini. Furcsa kis kulissza mögötti háború zaja hallatszott ki a héten legelső műintézetünk, az Operaház falai mögül. Abból az alkalomból, hogy Puccini, a jelenkor legnagyobb élő zeneszerzője darabjának, a *Madame Butterflynek* bemutatójára Budapestre érkezett s a darabja próbáin résztvevett, a napilapok különös híreket róptettek világgá. Ezek szerint a nagy mestert annyira elkeserítették az Operában tapasztalt dolgok, hogy próbák alatt a földre vetette magát, sirt, fűtyölt, kacagott, félában ugrált, kukorékolt, a töffgő automobil utánozta, bostont járt, elénekelt Pap Zoltán népdalait, képviselőválasztási programbeszédet mondott stb. stb. Így írták ezt a lapok, de másnap megjelentek a czáfolatok és kiderült, hogy a nagy mester nem vágta magát a földhöz, nem sirt, nem fűtyült, nem kacagott, nem ugrált félában, nem kukorékolt, nem utánozta a töffgő automobil, nem énekelt el Pap Zoltán népdalait és végül nem is mondott képviselőválasztási programbeszédet. És mondja még valaki, hogy nem értük utól Amerikát a reklámszínészek terén!

Ör.

A „Magyar Világ“-ról.*

— Impressiók. —

(Lévlé a szerkesztőhöz.)

A «Magyar Világ» keletkezésének minden mozzanatát élénk érdeklődéssel kísértem, mert mélyen áthatott a tudat, hogy egy ilyen házagpótló újságra immár elodázhatlan szükségünk van.

Első benyomásaimat a külföldre utánam küldött lapszámokból szereztem, mert mikor a «Magyar Világ» megindult a délvideken üdültem. Engedje meg a t. szerkesztő úr, hogy eme benyomásaimról most minden elfogultságtól menten «sine ira et studio» beszámoljak. Talán nem lesz minden haszon nélkül való a lap jövőjére nézve. Büszkeséggel töltött el, hogy *Rákosi Jenővel* az élükön a magyar írói karnak oly kiváló tagjai jöttek segítségünkre mindjárt a lap megindításakor. Viszont kissé lehangolt az, hogy a szerkesztőségnek kívül, melynek gondos kezét és derék munkáját a megküldött számok minden lapján láthattam, ebben az írói gárdában a magyar görög katolikus társadalom köréből, a melynek érdekeit pedig ez a lap elsősorban van hivatva szolgálni, egyetlen egyet sem találtam. De megvigasztalt két körülmény. Az egyik az, hogy ismertem az okokat, melyek görög katolikus íróink bevonását késleltették. A másik pedig az, hogy végre valahára sikerült oly szerkesztőséget megalakítanunk, melytől a kezdet nehézségeinek leküzdése után a hírlap-irodalom mai színvonalának teljes magaslatán álló közlönyt várhatunk.

Ezek voltak a benyomások, a melyekkel hazajöttem. Itthon körülbelül hasonló megfigyzésekkel találkoztam s ezenfelül még azzal a szemrehányással is, hogy a lap túlságosan felkarolja a szépirodalmat s e miatt nem domborodik ki eléggé annak az alapítók által ígért társadalmi irány és hogy az utóbbi irányban is a lap keveset foglalkozik a magyar görög katolikusok ügyeivel.

Szerintem a szemrehányás első része csak akkor volna jogos, ha a hírlapot nem tisztán társadalmi közlönyként, hanem mint kiválóan egyházi és népnevelési szaklapot kívántuk volna megjelentetni. Ténylegesen azon a nyomon jártunk mi a multban, de meg kellett győződnünk arról, hogy Budapest ahol csak néhány hó előtt nyílt meg a paróchiának és a honnan a legközelebbi gk. paróchia 185 kilométernyire a legközelebbi gk. egyházi főhatóság pedig 303 kilométernyire fekszik, erre egyáltalán nem nyújt alkalmas milieut. Eddig is kár volt nekünk erre pályázni s talán ez volt egyik oka annak is, ha a multban félreértések merültek fel köztünk és némely vidéki hittestvérvünk közt.

Igénytelen nézetem szerint helyes volt tehát tisztán a magyar görögkatolikusok társadalmi érdekeire szorítkozni s egyházi és népnevelési érdekeink irodalmi kiszolgálását átengedni azoknak a tényezőknek, melyek erre, úgy a milieus szempontjából, mint egyébként is hivatottabbak.

Igaz ugyan, hogy legégetőbb kérdéseink: a *naptár-egyesítés* és a *magyar liturgia*, elsősorban egyházi kérdések, de van ezeknek a kérdéseknek társadalmi, gazdasági és nemzeti oldaluk is és így semmi sem akadályozza azt, hogy hírlapunk ezeket is felkarolja. Ezenfelül felvidéki népünkre való tekintettel kívánatos volna, hogy hírlapunk az *ósláv liturgiával* is foglalkozzék, ami magyar nemzeti szempontból sem volna értéktelen, mert ma már végleg megállapított történeti tény, hogy az ósláv liturgiának kevéssé a honfoglalás előtt Pannónia volt a bölcsője és hogy koronázási jelvényeink egyike ósláv felirással van ellátva, mely a Szent-István király által Veszprémben alapított görög apácza kolostorból származott. Ami végül a lapulajdonos egyesület által az egyetemi görögkatolikus ifjúság részére tervezett internátust illeti, ez tisztán oly társadalmi ügy, melynél fontosabbat a magyar görög katolikusok közös érdekei szempontjából ezen a téren s ez időszert én nem ismerlek.

* Lapunk kiváló munkatársának és barátjának eme meleg érdeklődésből fakadó értékes észrevételeit azzal az óhajattal közöljük, vajha lapunk minden olvasójánál ilyen kitüntető rokonszenvre találna törekvésünk. Az az óhaj, amely ezekben a rokonszenves sorokban megnyilatkozik, a mi óhajtatunk is. Legtöbb törekvésünk lesz, hogy a «Magyar Világ» folyton előbbre haladva úgy formában mint tartalomában és ama czélok szolgálatában, melyeket maga elé tűzött, mindig becsülettel megállhassa a helyét. Szerk.

Ha mindezt figyelembe vesszük, akkor nem igen lehet szó a szépirodalmi irány túltengéséről, mert hiszen ma már nemcsak a társadalmi, de még a politikai napi lapokat is úgy szerkesztik, hogy nem csak a közügyekben való részvételre jogosított választópolgárok, hanem azok összes családtagjai is megtalálják bennök mindazt, amire állásuk, koruk és nemük szerint értelmöknek és kedélyüknek szüksége van. S az előfizető jogosan elvárhatja, hogy megrendelt hírlapja nemcsak neki, hanem családtagjainak is kedves és hasznos olvasmányt nyújtson. Ezt pedig a társadalmi hírlap ép úgy, mint a politikai csak úgy érheti el, ha a szépirodalmat és egyáltalán az irodalmi és művészeti mozgalmakat úgyszólván társadalmi, vagy politikai irányával egyenlő mértékben felkarolja. Sőt ez utóbbi irányú cikkeket, de még a legkisebb napi vagy heti hírt is irodalmi és művészi szép formában adja, mert a mai csiszolt izlésű olvasóközönség csak is így fogadja azt el és csakis így talál benne okulást és gyönyörűséget.

Komolyabb a szemrehányás másik része. Ebben van némi igazság, de ezt eléggé megmagyarázza az írói gárda említett hiánya: mert hiába a „Magyar Világ” azon részének, a melyhez mi tartozunk ügyes-bajos dolgaiat mégis csak a közülünk való írók ismerhetik legjobban. Érti ezt bizonyára a szerkesztőség is és remélem gondja van arra, hogy rövid idő múlva a mi görög katolikus írónkat is üdvözölhessük a „Magyar Világ” hasábjain.

Azokban még a társadalmi kérdések tekintetében sem tartanám helyesnek, hogy a hírlap kizárólag, vagy túlnyomóan a magyar görög katolikusok ügyeivel foglalkozzék, mert hiszen minden társadalmi kérdés, mely a nemzet zömét érdekli, természetesen bennünket is érdekel és jogosan megkívánhatjuk lapunktól, hogy ezekkel is foglalkozzék.

Ime — Rákosi Jenővel szólva — ezek az első benyomásaim és érzéseim, melyeket hírlapunk eddig megjelent számainak olvasásából merítettem és a melyek kapcsán őszinte magyar lélekkel üdvözölöm a szerkesztőséget és jeles munkatársait.

Szabó Jenő.

A HÉTRŐL

A madarak és fák napja. Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter első rendelete nem a szürke hétköznapi élet zsvájban született, hanem egy poétikus egyéniség lelkivilágából pattant ki, mely mindenképpen méltó megnyilatkozása a tudós miniszter világnézetének. Ez a megkapóan érdekes intézkedés, mely ünnepet rendel a madarak és fák tiszteletére, magában rejtli a fenséges természet minden gyönyörűségét. A senkitől sem védelmezett természetnek kelt védelmére a kultuszminiszter, midőn e napokban kiadott rendeletével a tanfelügyelők útján kötelezi az iskolákat, hogy az esztendőnek egy napját a fáknek és a madaraknak szenteljék. A madarak és fák napjának intézménye az amerikai Egyesült-Államokban már néhány év óta kiváló eredménnyel van gyakorlatban és folyton fejlődik. Gyönyörű gondolat ez, mely ebben az intézményben megnyilatkozik. Felébreszti a gyermek lelkében a természet iránti szeretetet, megtanítja, hogyan kell gyönyörködni a viruló fában és a dalos madarak gondozásában. Ez a hasznos és költői gondolat reméljük, hogy véget fog vetni annak a rettenetes pusztításnak is, melyet a természet szépségei iránt kevésbé nevelt gyerekek sereg oly sűrűn követ el a viruló fák és a dalos madarak ellen.

Virágok. A városligeti Széchenyi-szigeten levő virágkiállítás, melyet nemrég nyitott meg József főherceg és Augustia főhercegnő, a főváros egyik legpoétikusabb látványossága. A változatos, gyönyörű színpompában viruló virágok s egyéb dísznövények, melyeknek művészi elrendezését Ilseemann Keresztély fővárosi kertész erte, állandó vonzóerőt gyakorolnak a közönségre, mely sűrűn látogatja a kiállítást. Május viruló idején nem is lehet kedvesebb, szívet-lelket üdítőbb szórakozás, mint a virágokkal való csendes, de annak, aki ért a színek nyelvén, mégis oly beszédes társalkodás.

Vas- és fémipari kiállítás. Magyarország nagy lendülettel halad az ipari fejlődés útján. Hosszú évtizedek mulasztását pótolni, de életrevalóságunkat ékesszólóan bizonyítja az a sok nagy ipari alkotás, amely már a megvalósulás stádiumába jutott. Ipari haladásunk egyik éjtápejéül jelzi az a kiállítás is, amely május hó 19-én nyílik. Ez a vas- és fémipari kiállítás.

Beksis Gusztáv. A magyar publicisztikát e héten veszteség érte. Beksis Gusztáv, a hivatalos lap szerkesztője, a régi letűnt szabadelvűpárt egyik oszlopos tagja, nagytekinélyű magyar publicista meghalt. Temperamentumos, hadakozó természetű, nyugtalan ember volt Beksis, szinte nem illett bele abba a nyugalmas, szóval, szavazó táborba, amelynek politikáját védte öreg fejjel is,

de fiatalos hévvel. Bár mindig a szabadelvű politikát vallotta elvül, sokszor járt külön úton és nem egyszer mondott külön véleményt, szembe helyezkedve az uralkodó szabadelvűpárt felfogásával. Beksis Gusztáv nagykészségű politikai író volt. A letűnt kormányoknak nagy szolgálatokat tett, de munkássága a pártpolitikai szolgálatok keretén messze túlnőtt és általános jelentőségűvé emelkedett. Erős faji érzése megnyilvánult nagyobb politikai tanulmányaiban, amelyek a nemzetiségi kérdéssel és birtokviszonyainkkal foglalkoztak. Sok rópiratot írt, amelyek mind visszhangot vertek.

Pável Ferencz. Az a beteges, sorvasztó láz amely a nagyvárosok izgalmas légkörében forr, újabb áldozatot követelt magának. Pável Ferencz, az egyetemi ifjúság Vasvári Pál-körének elnöke meghalt. Halála egy meghasonlott lélek tragikumát tárja elénk. Valamely önfeledt pillanatban az ifjú kéz görcsösen fordult önmaga ellen és szédültött egy nagy jövendő jöslő ifjú életet. Megrendítő az ilyen fiatal élet tragikuma. A nagyvárosi élet szédületes forgatagai, örvényei közt kell végigbukdácsolnia, küzdelmes utakat kell megfutnia, nehéz, lélekölő harcokat megvívnia. A megélhetés harca talán sehol sem olyan rettenetes, mint az ilyen nagy városban. És az élet szakadékos, örvénylő folyamának ebben a haláltáncában ott vergődik az izzó becsvágy, az előretörés, a nemes eszmények lélekvesztőjén a fiatal existenciája. A haragos hullámkarok magukkal ragadják, ide-oda dobálják s a bizakodó tekintettel jövőjébe néző ifjú merész szemhatára mindinkább elsötétül. Egy erősebb hullám és az ifjú erőtlenség merül el az élet halálos forgatagában.

Valahogy meg szeretnénk magyarázni magunknak, hogy miért pusztította el a nagy szép, virágzó életét Pável Ferencz? A pszichológia eszközeivel szeretnénk hozzáférni a már elröppent lélekhez, hogy megértsük a szív kihülésének okát, azt a szörnyű elhatározást, amely gyilkos fegyvert adott a Pável Ferencz dolgos kezébe. Tengerszem a lélek s vajjon ki tudna az aljára leszállni? Csak egyet látunk, egyet tudunk, hogy ez a tengerszem valahol összeköttetésben áll az oceánnal, a nagy a forgalmas, a lázas étellel s ha háborog ez a tenger, fölcsapnak a tengerszem hullámai is. Az élet törhetne össze úgy a Pável Ferencz fiatal lelkét, hogy elkíváncsozott a földi határok közül, ahol pedig oly szép diadalmas út várt rá.

Pável Ferencz 1881-ben született. Szerény sorsú, szatmári szülők gyermeke volt, atyját korán veszítette el s így a szegény ifjú az élet nehéz harcában korán a saját erejére volt utalva.

A kora ifjúságától a megélhetésért folytatott lázas munka nagyon igénybe vette idegrendszerét, úgy hogy halála előtti napokban rendkívül ideges volt. Rókus-kórházban halt meg, anyja mindvégig gondosan ápolta s különösen lapunk főszerkesztője dr. Demjanovich Emil minden tudásával gondozta, hogy megmentse az életnek. De bizony az nem sikerült. Meghalt május 5-én este 7 órákor. Temetése 7-én d. u. 3 órákor volt, a Rókus-kórház halottas házából. A temetést a Vasvári Pál-kör rendezte. A kör tagjai könyes szemekkel álltak körül a szerény koporsót, hisz vezetőjük és büszkeségük volt Pável, aki minden ügyes-bajos dolgukat komoly fellépéssel és gazdag tudásával sikeresen tudta megoldani. A temetési szertartást Melles Emil apátplébános végezte két szemináriumi papnövendék segédletével.

Temetésén megjelentek Szabó Jenő főrendiházi tag és családja, Leövey Sándor közigazgatási bíró és neje, Kecskóczy Ödön igazgató és családja, a rokonság, az egyetemi ifjúság és még sokan a budapesti gör. kath. társadalom köréből. Koszorút küldtek a Vasvári Pál-kör a Magyar Görögkatolikusok Egyesülete. A sírt Slepkovszky Sándor segédlelkész szentelte be az új temetőben.